

Informatsioon ja Eesti seisukohad Euroopa Ülemkogu kohtumiseks 19.-20. juunil 2008. a

Seisukohad on koostanud Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaat koostöös Põllumajandusministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Välisministeeriumiga.

Eesistuja poolt 19. mail 2008 esitatud esialgse päevakorra järgi keskendub ülemkogu kohtumine järgmistele teemadele: Lissaboni leping; vabadus, turvalisus ja õigus; toiduainete kõrgete hindade mõju poliitikale; majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaküsimused; Lääne-Balkani riigid; välissuhted.

1) Lissaboni leping

Ülemkogul käsitletakse Lissaboni lepingu ratifitseerimise hetkeseisu, samuti annab eesistuja ülevaate lepingu rakendamise seotud esialgsetest aruteludest. Ülemkogu peaks eesistuja raporti heaks kiitma ning kutsuma järgmist eesistujat üles jõudma lepingu jõustumise ettevalmistustega lõpule veel sel aastal. Detsembri ülemkoguks tuleb kinnitada kandidaadid ülemkogu eesistuja ning välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametisse. Kõik lepingu jõustumise seotud arutelud on esialgsed ja sõltuvad liikmesriikides käimasolevast ratifitseerimisprotsessist.

Riigikogus läbis Lissaboni lepingu ratifitseerimise seadus esimese lugemise 9. aprillil, teine lugemine on kavas 11. juunil.

Eesti seisukoht

- Eesti toetab küsimuse arutamist ülemkogul, et saada hetkeseisust selgem ülevaade ja vältida teemade kuhjumist aasta teise poole.
- Eesti loodab, et ratifitseerimisprotsess liikmesriikides sujub tõrgeteta ning et leping saab jõustuda ettenähtud tähtajaks (1. jaanuar 2009).
- Eesti jaoks on oluline, et uues institutsionaalses korralduses kajastuks liikmesriikide vaheline poliitiline, geograafiline ja demograafiline tasakaal. Võttes arvesse, et esimene kord loob järgnevas pretsedendi, tuleks kõrgete ametikohtade puhul diskussiooni alustada ametikohtade profiilidest, mitte kandidaatide nimedest.
- Eesti soovib, et uute institutsioonide loomisega ei väheneks nõukogu eesistujariigi roll ning et eesistujariigi valitsusjuhile jääks piisavalt kaalukaid ülesandeid.

2) Vabadus, turvalisus ja õigus

Ülemkogu järeldustes tuuakse välja olulisemad saavutused justiits- ja siseküsimuste valdkonnas. Soovitakse jätkata välispiiride agentuuri FRONTEX arendamisega ning rõhutatakse vajadust võtta uusi tehnoloogilisi lahendusi välispiiride haldamisel. Ülemkogu rõhutab vajadust tõhusa praktilise koostöö järele varjupaiga valdkonnas ning võitluses illegaalse migratsiooniga, samuti nenditakse jätkuvat vajadust koostöö järele kolmandate riikidega migratsiooni valdkonnas. Ülemkogu peab oluliseks olemasolevate infotehnoloogiliste lahenduste edasiarendamist (nt *e-õiguskeskkond*), uute lahenduste väljatöötamist, samuti kutsutakse Euroopa Komisjoni üles esitama ettepanekuid agentuuri loomiseks olemasolevate ja tulevaste justiits- ja siseküsimuste valdkonna infosüsteemide haldamiseks. Ülemkogu nendib vajadust tõhustada koostööd tsiviilküsimustes, sh perekonnaasjades ning võitluses terrorismi ja piiriülese kuritegevusega. Ülemkogu peab väga

oluliseks võimalikult kiiret Ameerika Ühendriikide viisavabastuse programmiga liitumist, mis kindlustaks viisavabadust kõigile EL kodanikele ning rõhutab vajadust austada liikmesriikide õigust pidada USA-ga kahepoolseid läbirääkimisi oma pädevuse piires.

Eesti seisukoht:

Eesti nõustub ülemkogu järeldustega. Eesti toetab agentuuri loomist justiits- ja siseküsimuste valdkonna olemasolevate ja tulevaste infotehnoloogiliste süsteemide haldamiseks ning arendamiseks.

3) Toiduainete ja kütuse kõrgete hindade mõju poliitikale

Ülemkogu hindab arenguid seoses toiduainete hinnatõusuga ning arutab selle mõju kõigile Euroopa Liidu poliitikavaldkondadele, sealhulgas võimalikke tagajärgi arengupoliitikale, kaubanduspoliitikale, ühisele põllumajanduspoliitikale ning energeetikale ja kliimamuutustele. Ülemkogu arutelude aluseks on Euroopa Komisjoni 20. mail avaldatud teatis, milles esitatakse võimalikud meetmed toiduainete kerkivate maailmahindade mõju vähendamiseks. Teemat on eelnevalt käsitlenud põllumajandusministrid ja ülemkogule on esitanud sel teemal oma sisendi ka majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu (ECOFIN). Toiduainete kõrgete hindadega seotult käsitletakse ka kõrgete kütusehindade teemat.

Toiduhinnad on EL-s ja maailmas viimastel aastatel oluliselt kasvanud. Viimase 30 aasta jooksul on maailmaturul toiduhinnad siiski langenud ning toiduhinnad on reaalhindades täna madalamad kui 1980.-aastatel, kuid viimastel aastatel on korruga tõusnud nii teravilja, liha ja piimatoodete hinnad, mis on kaasa toonud toiduhindade tasakaalu muutuse terves maailmas. Kõige rohkem on selle hinnatõusu all kannatanud arenguriigid ja kõige haavatavamad elanikkonnakihid.

Hindade tõusu põhjused on lühidalt järgmised: 1) struktuursed põhjused: kiirelt arenevate tärkavate turgude (India ja Hiina eriti) kasvavad sissetulekud; energiahindade tõus¹; biokütuste tootmise suurenemine²; kliimamuutused; 2) ajutised põhjused: ilmaolud; madal varude tase maailmas; turgude kaitse meetmed (*laiemalt tuleb seda käsitleda ka struktuurse põhjusena*); investeerimisinstrumendid (koosluses madalate intressimäärade ja USA dollari langusega).

Liikmesriigiti on toiduhindade kallinemine olnud väga erinev – nt Prantsusmaal vaid ca 0,7%, kuid Eestis ca 8% (statistikaameti andmete alusel) 2007. a. Eesti turu eripärade tõttu (avatud majandus, vähene konkurents kaubanduses) on toiduainete kallinemine olnud suurem kui Euroopas keskmiselt. Hinnangute kohaselt hakkab toiduhindade tõus aeglustuma, kuid pikaajaliselt ei ole ette näha olulist langust, arvestades vananemise trende, sissetulekute kasvu, biokütuste tootmist ja tarbimisharjumuste muutusi.

Ecofini poolt 3. juunil kinnitatud ettepanekutes ülemkogule pakutakse olukorra stabiliseerimise meetmetena kokkuvõtlikult välja järgmist: 1) lühiajalised tegevused: meetmed ühtse põllumajanduspoliitika raames, mis on juba rakendamisel (imporditollide tühistamine teraviljale, energiakultuuride toetuskeemi kaotamine jm); ettevaatlik suhtumine turgu moonutavatesse toetustesse kõige enam mõjutatud gruppidele; 2) keskpika perioodi

¹ Maailmapanga uuringu kohaselt põhjustab 10% naftahindade tõus ca 1-2% toiduhindade kasvu.

² Tuleb siiski tähele panna, et EL-s moodustab biokütuse tooraine hetkel vähem kui 1% teraviljatootmisest. Maailmatasemel tulenes aga ca 50% teraviljatarbimise kasvust 2006.-2007.a. biokütuste tootmisest.

meetmed: põllumajandussektori turule orienteerituse suurendamine (sh nn ÜPP „tervisekontroll” – vt lähemalt VV-s kinnitatud Eesti seisukohad ja seletuskiri); biokütusepoliitika jätkusuutlikkuse tagamine, selle mõjude hindamine ja vastavate puudujääkide kõrvaldamine; tootlikkuse suurendamine; turukonkurentsi tagamine tootmisahelas. Lisaks on ära mainitud rahvusvahelisel tasandil oluliste tegevuste jätkamine: biokütuste jätkusuutliku tootmise edendamine, sh jätkusuutlikkuse kriteeriumite juurutamine ja kliimamuutustega arvestamine; Doha läbirääkimiste edukus; arengumaade abistamine ning toiduainete nõudluse ja pakkumise tasakaalustamatuse vähendamine arenguriikides.

Komisjoni teatises on välja pakutud samad meetmed, lisaks lubab komisjon esitada uuendatud toiduabi programmi puudust kannatavatele elanikele, luua rakkerühma, et uurida toiduainete tarneahela toimimist, sh kontsentratsiooni ja turusegmenteerimist jae- ja hulgimüügisektoris EL-s, jälgida spekulatiivsete investorite tegevust tarbekaupadega seotud finantsturgudel. Lisaks nähakse pikemas perspektiivis vajalike meetmetena põllumajandustoodete pakkumise edendamiseks põllumajandusvaldkonnas teadus- ja arendustegevuse tugevdamist ja avatud, kuid ettevaatliku GMO poliitikaga jätkamist.

Kütusehinnad.

Eelmisel korral olid kütusehinnad ja neid puudutavad maksud fookuses 2005. aasta sügisel. Rahandusministrid tõdesid tollases ühisdeklaratsioonis, et maksupoliitilised meetmed moonutaksid kunstlikult turutingimusi ning takistaksid olukorraga kohanemist. Toona lepiti kokku, et liikmesriigid peaksid hindade tõusu leevendamiseks vältima fiskaalseid meetmeid, mis moonutaksid turutingimusi nagu suhtelised hinnad jmt ja takistaksid nii turu loomuliku kohandumise protsessi.

Eesti seisukohad:

- Eesti leiab, et toidu- ja energiahindade kiire tõusuga kaasnevaid mõjusid tuleb hinnata komplekselt ning võimalike EL poolt kavandatavate meetmetega ei tohi kaasneda negatiivne mõju keskkonnale, EL konkurentsivõimele, vähemarenenud ja/või tarnesõltuvusest ohustatud riikidele ega maailmakaubanduse liberaliseerimisüüdlustele.
- Eesti peab proteksionistlikke poliitikaid üheks struktuursete hinnatõusu põhjustajateks. Sellest lähtuvalt on hädavajalik kõigi osapoolte tõsine koostöö nii EL kui ka rahvusvahelisel tasandil probleemide lahendamiseks.
- Eesti on seisukohal et, hindade tõusu pidurdamiseks ei tohi kasutada maksupoliitilisi meetmeid. Eesti leiab, et turgu moonutavatesse meetmetesse toetuste, siirete ja maksusoodustuste näol tuleb suhtuda äärmise ettevaatlikkusega.
- Võimalikud leevendavad meetmed, mida võidakse kavandada EL sees kiirest hinnatõusust tuleneva ostujõu langusest enim mõjutatud gruppide aitamiseks, peaksid jääma tavapärase sotsiaalpoliitiliste meetmete raamistikku (Eesti mõistes tähendaks see nt suurema arvu leibkondade klassifitseerumist toimetulekutoetuse saajatena).
- Tulenevalt kiire hinnatõusu olulisest mõjust makromajandus- ja eelarvepoliitikatele eelistab Eesti, et võimalikke EL poolseid meetmeid koordineeritaks rahandusministrite tasandil.

Toiduainehinnad:

- Toiduhindade kiire tõusu tõttu on vaja kiirelt edasi liikuda ühise põllumajanduspoliitika reformimisega konkurentsipõhisemaks, et tagada tootjate parem kohandumisvõime lähtuvalt turusignaalidest ja suurendada sektori tootlikkust. ÜPP reformimisel tuleks leida tasakaal tarbimise suurenemise survele kasvava põllumajandusliku tootmise ja

keskkonnakaitse aspektide vahel, et tagada puhas looduskeskkond ja ka toiduga varustatus tulevastele põlvvedele. Peame oluliseks keskkonnasõbraliku põllumajandustootmise propageerimist ka kolmandates riikides, kuna see aitaks ära hoida ülemaailmseid keskkonnaprobleeme tulevikus. Oleme seisukohal, et olukorras, kus jätkub tarbimise suurenemine, tuleb rangelt järgida Euroopa Liidus kehtivat teaduspõhist ning ettevaatusprintsipi järgivat GMOde autoriseerimise protseduuri.

- Vähendamaks toiduainetetööstuse konkureerimist bioenergia tootmisega ning sellest tingitud hinnatõusu, toetame teise põlvkonna biokütuste laialdasemat kasutuselevõtmist, kus kasutatakse mitte toiduainetetööstuse jaoks kasutatavat toorainet. Eesti toetab kehtiva energiakultuuride toetuskeemi tühistamist, et vähendada survet põllumajandusturgudele.

Kütusehinnad:

- Eesti on seisukohal, et aktsiiside langetamine või võetud kohustustest kõrvalekaldumine EL nõuetekohase aktsiisimäära tasemele jõudmise osas saadaks kütusemüüjatele ja turule valesid signaale, annaksid pakkujatele võimaluse teenida suuremat kasumimarginaali ning mõjuks halvasti konkurentsivõimele. Lähtudes nendest maksupoliitilistest asjaoludest ei pea me mõistlikuks aktsiisimäära alandamist või käibemaksu erisuste sisseviimist kütuse hinnatõusu mõjude leevendamiseks.
- Eesti leiab, et senisest enam tuleb panustada ka energiaturgude läbipaistvuse (sh hinnakujundus, naftareservidest teavitamise raamistik jm) tagamisse. Samuti tuleb suuremat tähelepanu tuleb pöörata energiasäästlikkusele ning innovaatiliste tehnoloogiate ja alternatiivsete energiaallikate kasutuselevõtule.

4) Majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaküsimused

Käsitletakse ülemkogu kevadise kohtumise järel tehtud edusamme silmas pidades üksikuid olulisi Lissaboni strateegiaga seotud teemasid, eelkõige hetkeseisu kliima-energia paketi ja energia siseturu paketi menetlemisel.

Eesti seisukoht

Eesti lähtub valitsuse poolt 1. novembril 2007. a heaks kiidetud seisukohtadest energia siseturupaketi kohta ja 21. veebruaril 2008. a heaks kiidetud seisukohtadest kliima ja taastuvenergia kohta. Eesti toetab energia siseturupaketi osas kokkuleppe saavutamist, kuid rõhutab vajadust leida lahendused isoleeritud elektriturude probleemidele kliima- ja taastuvenergia paketi kokkulepete raames.

5) Lääne-Balkani riigid

Ülemkogu teeb kokkuvõtte Thessaloniki tegevuskava rakendamisest. Eeldatavasti kinnitab Euroopa Ülemkogu taas Lääne-Balkani riikide Euroopa perspektiivi ning käsitleb mitmeid ettepanekuid ja algatusi, mille eesmärk on toetada Lääne-Balkani riikide poliitilist ja majanduslikku arengut, toetudes komisjoni hiljutisele teatisele.

Makedoonia võib saada kutse ühinemisläbirääkimiste sel aastal tingimusel, et viivitusega rakendatakse veebruaris 2008 esitatud ühinemispartnerluses määratud prioriteedid. Montenegro ja Albaania peavad kiirendama stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingu elluviimist. Serbia puhul tervitatakse hiljutist stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingu allkirjastamist, edasised sammud on võimalikud, kui on olemas Serbia täiskoostöö ICTY-ga. Bosnia ja Hertsegoviina peab ka pärast stabilisatsiooni- ja assotsiatsioonilepingu sõlmimist

jätkama reformiprotsesside elluviimisega. Võimalik, et tulenevalt arengutest regioonis täiendatakse järeltuleidusi ning vajadusel lisatakse teemasid.

Lääne-Balkani riikidele anti Euroopa perspektiiv 21. juunil 2003. a. Thessaloniki tippkohtumisel. Tippkohtumisel otsustati, et stabilisatsioon- ja assotsiatsiooniprotsess jääb Lääne-Balkanil Euroopa Liidu poliitika nurgakiviks ning peamiseks vahendiks regiooni stabiilsuse kindlustamiseks. 11. märtsil 2006. a. toimus Salzburgis EL välisministrite mitteametliku kohtumise (Gymnich) raames Lääne-Balkani teemaline arutelu, kus keskenduti Euroopa Liidu ja Lääne-Balkani riikide vahelise majandus- ja kaubanduskoostöö arendamisele, viisalihtsustamisele Lääne-Balkani riikidega, regionaalsele koostööle, tsiviilühiskonna arendamisele ning arenguabi andmisele. Thessaloniki tegevuskava ja Salzburgi teatise rakendamiseks antakse uus tõuge Lääne-Balkani riikide lähenemisel Euroopa Liidule.

Eesti seisukoht

- Eesti toetab eesistuja poolt väljapakutud järeltuleidustes sõnastust Lääne-Balkani kohta, nõustudes seega EL perspektiivi taaskinnitamisega piirkonna riikidele. Eesti on seisukohal, et kiire majandusareng, poliitiliste reformide läbiviimine ning stabilisatsiooni ja assotsiatsioonilepete (SAA) raamistikus kokkulepitud kohustuste täitmine peaks pädima EL kandidaatriigi staatuse tagamisega potentsiaalsetele kandidaatriikidele Lääne-Balkanil. Piirkonna jätkuvaks lõimumiseks Euroopaga peab Eesti oluliseks kõikide Lääne-Balkani riikide viisalõivudest vabastamist ja nende kiiret liikumist viisavabaduse suunal Euroopa Liiduga.
- Eesti on seisukohal, et SAA-de sõlmimine kõikide potentsiaalsete kandidaatriikidega piirkonnas on märkimisväärne edasiminekuks. EL jätkutegevused peaks keskenduma sõlmitud SAA lepingute rakendamise tugevdamisele.

6) Välissuhted

Aastatuhande arengueesmärgid

2008. aasta peaks märkima pöördepunkti vaesuse kaotamiseks tehtavate ühiste jõupingutuste tõhustamisel, et tagada 2015. aastaks kõigi aastatuhande arengueesmärkide saavutamine üle kogu maailma. Euroopa Liit etendab maailma suurima doonorina jätkuvalt selles protsessis juhtrolli ning teeb vajalikke jõupingutusi, et vastata eesseisvatele väljakutsetele ambitsioonikalt ja tegevusele orienteeritult. Ülemkogu järeltuleidused põhinevad 27. mail 2008 toimunud üld- ja välissuhte nõukogu arengukoostöö ministrite istungil heaks kiidetud järeltuleidustel, milles Euroopa Liit kinnitab kindlalt oma 2005. a võetud kohustust saavutada ühine arenguabi rahastamise eesmärk – 2010. aastaks 0,56% kogurahvatulust ning 2015. aastaks 0,7% kogurahvatulust. Lisaks kohustub Euroopa Liit läbi viima radikaalseid reforme abi tõhususe parandamiseks, jätkab arengupoliitika sidususe parandamist kaheteistkümmes 2005. aastal kindlaks määratud valdkonnas ja rakendab täielikult Euroopa Liidu 2007. aasta kaubandusabi strateegia. Euroopa Liit on kindlalt otsustanud suurendada püüdlusi reageerida ühiselt ja tõhusalt arengu uutele väljakutsetele – kliimamuutuste mõjule ja toiduainete hindade järsule tõusule.

Eesti seisukoht

- Eesti arvates on positiivne, et ülemkogu kinnitab Euroopa Liidu kavatsust kollektiivsetest arengukoostöö rahastamise kohustustest kinni pidada. Kuid samas oleme seisukohal, et iga riik individuaalselt saab arengukoostöösse panustada vaid vastavalt oma suutlikkusele.
- Eesti leiab, et Euroopa Liidu abi efektiivsus on kõige paremini tagatud sellisel juhul, kui iga riik keskendub arenguabi andes nendele piirkondadele/riikidele, kus tema poolt antud abi lisandväärtus on kõige suurem.
- Eesti arvates peab kaubandusabi andma kõikidele arengumaadele ning tagada tuleb Euroopa Liidu kaubandusabi lai geograafiline ulatus.
- Töö arengukoostöö ja teiste poliitikavaldkondade sidususe saavutamisel peab kindlasti jätkuma. Oleme rahul, et Euroopa Liit keskendub poliitikavaldkondadele, nagu toiduhindade tõus ja kliimamuutused, mis on praegu üleilmselt ja ka Euroopa Liidu kontekstis väga aktuaalsed.

Vahemere Liit

Tulenevalt märtsis ülemkogu vastu võetud avaldusest käsitletakse Vahemere Liidu loomist Barcelona protsessi raames, pidades silmas 13. juulil 2008 toimuvat tippkohtumist.

Euroopa Liidu - Vahemere partnerluse edasiarendamine uue nimetuse *Barcelona Process: Union for the Mediterranean* all sai alguse 2007. a Prantsuse presidendi Sarkozy ettepanekust tõhustada EL-Vahemere koostööd ning luua Vahemereäärsete riikide baasil Vahemere Liit. Põhjuseks eelkõige senise poliitiliste probleemidega koormatud koostöö vähene tulemuslikkus. Prantsusmaa soovis senist koostööd täiendada regionaalsete projektide elluviimisele orienteeritud koostööga peamiselt majandus-, keskkonnakaitse- ja hariduse valdkondades. 14. märtsil 2008. a kiitis ülemkogu sellise lähenemise heaks ja andis Euroopa Komisjonile ülesande välja töötada Vahemere partnerluse tugevdamise põhiseisukohad. 20. mail 2008. a esitas komisjon teatise Vahemere Liidu loomisest Barcelona protsessi raames, mis näeb ette partnerluse juhtimise tugevdamise Vahemere partnerite esindajate kaasamise teel ning projektide elluviimiseks vajaliku nõukoja/töögrupi Brüsselis ja sekretariaadi loomise ühes partnerlusriigis. Samas rõhutatakse, et täiendatud koostöö on avatud kõigile EL ja Vahemere partneritele võrdsetel alustel, lähtub Barcelona Deklaratsiooni eesmärkidest ja Barcelona protsessi struktuurist ning soovib tõhustada koostööd, et kindlustada parem tulemuslikkus. Jätkub Vahemerepartnerluse riikide poliitiline ja majanduslik dialoog. Vahemerekoostöö projektide finantseerimisel saab lisaks erasektori, finantsinstitutsioonide ja projektides osalevatest riikide finantsvahenditele kasutada ka olemasolevaid naabus- ja partnerlusinstrumendi fonde.

Eesti seisukoht

- Eesti peab positiivseks uute lähenemiste otsimist koostöö tõhustamiseks Vahemere partneritega, mis peab kaasa aitama suhete tihendamisele lõunanaabritega ja Euroopa Liidu naabuspoliitika eesmärkide saavutamisele.
- Vahemerepartnerluse tugevdamine konkreetsete projektide elluviimise näol ja selleks vajaliku täideviiva sekretariaadi loomine on heaks eelduseks edasise koostöö tugevdamisele. Peame oluliseks Vahemere partnerite kaasosalust koostöö juhtorganites.
- Vahemerepartnerluse projektide rahastamine Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi (ENPI) vahenditest ei tohi kaasa tuua ENPI fondide ümberjagamist regioonide vahel ning rahade vähenemist teistes Euroopa naabuspoliitika suundades.

Euroopa naabuspoliitika idamõõde

Ülemkogu käsitleb Euroopa naabruspoliitika (ENP) idamõotme tugevdamist. Ülemkogu järelduste väljatöötamist valmistas ette 26.-27. mail 2008. a toimunud üldasjade- ja välissuhete nõukogu.

Idamõotme tugevdamisega soovitakse luua sarnast formaati ENP lõuna riikide jaoks toimuva Barcelona protsessiga, mis annaks võimaluse pöörata piirkonna riikidele tervikuna rohkem tähelepanu, mis sõltuvalt eesistujast on väga erinev.

Mõned liikmesriigid on välja pakkunud, et süvendatud koostöö sisaldaks endas laiemat migratsioonikava, mis viiks viisavabaduseni, lühiajalisemas perspektiivis tähendab see viisalihtsustusprotsessi edasiarendamist. Oluliseks peetakse ka süvendatud vabakaubandusala loomist, Euroopa standarditele vastavate sektoraalsete reformide toetamist, sisereformide metodoloogia reguleerimist, EL integratsiooniprotsessi toetamist, EL abifondide toetuste paindlikkuse kindlustamist, inimestevaheliste kontaktide intensiivistamist.

Tulevastes lepingutes tähendab see kaugemale minemist praegustest partnerlus- ja koostöölepingutest kõigi idanaabritega (eeskujuks uus laiaulatuslik raamleping Ukrainaga).

Multilateraalne koostöö hõlmaks endas kõiki EL liikmesriike ja kuut osalevat idanaabrit (Ukraina, Moldova, Aserbaidžaan, Armeenia, Gruusia, Valgevene). Koostöö põhineks konkreetsetel projektidel, milles osalemine oleks vabatahtlik ning mis täiendaks olemasolevaid regionaalseid initsiatiive piirkonnas. Multilateraalse koostöö vorm aitaks kaasa koostöö tihendamisele idanaabrite endi seas, aitaks ületada praeguste koostöövormide piire ning parandaks praegu peaaegu olematut koostööd Valgevenega. Idamõotme rahastamine toimuks läbi naabrus- ja partnerlusinstrumendi, mis läbi ELi eelarves muutusi ei toimuks. Koostöövaldkonnad oleksid poliitiline- ja julgeolekukoostöö, piirid ja piiriülene liikumine, majanduslik- ja finantskoostöö, keskkond ja sotsiaalvaldkond.

Eesti seisukoht

- Eesti peab oluliseks töötada välja ja arendada suhtlemise formaati Euroopa naabruspoliitika idasuuna riikidega, kuna EL-l puudub poliitiline dimensioon idanaabritega suhtlemiseks ning idamõõde täidaks selle tühimiku. Mõõotme loomine tihendaks EL ja idariikide suhteid ja see kinnitaks, et EL pöörab tähelepanu kõigile idas olevate sihtriikide arengule.
- Idamõõde oleks ka kogemuste jagamise formaadiks ning tagaks EL poliitika läbipaistvuse kõigi idariikide suhtes. Idasuuna tugevdamise kasuks räägib (eriti Lõuna-Kaukaasiat silmas pidades) nende riikide seos Kesk-Aasia riikidega ehk nn naabrite naabritega, kellega EL püüab samuti kontakte tihendada. Euroopa energiajulgeoleku küsimused on siin enam kui asjakohased.
- Eesti leiab, et idamõõde peab olema piisavalt paindlik, et võimaldada individuaalset lähenemist partnerriikidele ehk liikuda nende riikidega kiiremini, kes selleks on valmis.